

DE
ANGINA POLYPOSA.

DISSESTITO.

Cujus Partem Quintam,

APPROBANTE EXP. FAC. MED. ABOËNS.

PUBLICÆ CENSURÆ MODESTE SUBJICIUNT

NICOLAUS ABRAHAMUS URGIN,

*Phil. & Med. Doctor, Adjunct. Ord. & Anatomiae Pro-
sector, nec non Cancellista Imper. Coll. Med. Fennic.*

ET

JOHANNES FREDRICUS HOMÉN,

*Satacundensis,
Stip. Publ.*

In Audit. Jurid. die XVIII Maji MDCCCXXII.

b. a. m. s.

ABOÆ, Excudebant J. C. FRENCKELL & FIL.

VIRO
ADMODUM REVERENDO ET PRAECLARISSIMO
D:NO JOHANNI JACOBO HOMÉN,
ECCLESiarum in Eura PASTORI VIGILANTISSIMO,

ET

CONTRACTUS ADJACENTIS PRÆPOSITO VICARIO GRAVISSIMO,

PATRUO INDULGENTISSIMO
SACRUM

gratissima mentis devotione voluit, debuit
Dilectissimi Nominis

Cultor humillimus
JOHANNES FREDRICUS HOMÉN.

Sed ut remedia quævis optima, licet in affectione quadam morbosa plerumque respondeant, non itidem ubique & semper in eadem bene cedunt, neque semper convenit sanguinem mittere. Habenda hic quoque vi-
rium ratio est. Ubi enim imbecillitas magna adest, ubi oculi inter morbi initia languidi jam & enerves torpo-
rem ostendunt, ubi cutis laxa & sicca parum caloris spargit, ubi pulsus debilis & inæqualis est, ubi debilitan-
tes præierunt res, ut morbi organismi vim frangentes,
Scarlatina, Morbilli, cætera, non omnino cum fructu
sanguis mittitur. Cum autem in morbis, organa respi-
rationis infestantibus adesse sæpius tantummodo simulet
debilitas, quam re vera adsit 105), non potest medicus
nimis esse cautus & circumspectus, ne debilitatis specie
deceptus, maximum valetudinis recuperandæ auxilium
omittat. Præsertim cum, licet magna virium adsit de-
jectio, vehemens inflammatio partem tamen corporis oc-
cupare possit, localemque flagitare sanguinis missionem.
Quapropter interdum cum magno ægrotantis emolumento
sanguisugis sum usus in Angina Polyposa, quæ in ultimo
morbillorum stadio semet ostenderat. Fere constitutio
epidemica, ægrotantis corporis status, & ea observatio,

I

utrum

105) Inclytus REIL ait: Der Mangel an Luft erregt bei ursprünglich entzündlichen Zuständen, welche mit starken Ausschwitzungen ver-
bunden sind, Druck und Spannen in der Brust, unordentliche Be-
wegung des Herzens, Herzklöpfen, einen kleinen und leeren un-
regelmäßigen Puls, eine scheinbare Schwäche; das Gesicht fällt
ein, wird blaß, erdfahl, blau, der Blick wird kraftlos, das Auge
träube, thränend; es entsteht Angst und Irrerden; die Haut ist
mehr kalt als warm, und mit einem kalten und klebrigen Schweiße
an den oberen Theilen bedeckt. Der Zustand ähnelt dem Charakter
des Typhus. Videus REIL, Fieberlehre, 2 B. pag. 423, & 91.

utrum cum symptomatum strangulantum remissione corporis vires augeantur, nec ne, optime impediunt, quominus in devias medicus aberret.

Post sanguinis detractiones, *Mercurialia* cæteris remediis palmam facile præripiunt omnibus. Quomodo in Organismum proprie heic agant, multum quidem inter artis peritos disquisitum, sed nondum est ad liquidum perductum. Sic Cel. AUTENRIETH contendit, mercurialia pathologicum in Angina Polyposa productum solvere, ipsumque morbum posse in systema relegate gastricum. Cel. BARD putat, muci secretionem fieri majorem, membranamque formatam e Trachea eo modo sejungi melius, distolvique ab Hydrargyro. Cel. HAMILTON Hydrargyrum existimat fluida generatim extenuare excretionemque per tubum intestinalem & cutem posse movere. Cel. SACHSE prohibet, non gastrico scilicet modo systemati stimulum admovere Hydrargyrum, sed cum totum lymphaticum sistema incitare tum excernentes vias præcipue aperire omnes, potissimum glandulas salivales speciatim animare 106). Alii aliter. Sit vero quomodo cumque. Id saltem experientia, dux illa certa & probata, docet, Hydrargyrum in inflammationibus omnibus serosis, ubi in superficiem non admodum gravi infestatam inflammatione fluida, magis minusve ad coagulum prona, copiose prodeunt, summae esse utilitatis. Videntur igitur mercurialia vim habere, inflammationem si non retardandi, fluidorum tamen ita mutandi naturam, ut in coagulum non ita facile abeant. Quantum ideoque in Angina Polyposa polleant, quisque haud difficile videt.

Ad-

---

106) Videbis SACHSE, l. c. 2 Th. pag. 248 fqq.

Adhibentur ideoque summo cum fructu & interne & externe.

Permulta vero inter, quibus pharmacopolia scatent, Hydrargyri præparata, præcipuum *Murias Hydrargyrosus Mitis* hic tenet locum. Sed ut nullum medicamentum respondere solet, nisi debita & ad morbi indolem accommodata quantitate adhibetur, frustra omnino salutem ab illo exspectas, ubi per refractas nimis partes præbeas. Neque tamen committendum, ut nimia quantitate majus fere malum, quam quod depellere in animo est, provocetur. Verum quidem est, nullam ætatem melius quam infantiam Hydrargyrum Dulce concoquere. Ut enim tenerimi infantes, ita fere minime ab Hydrargo glandulæ afficiuntur salivales, salivaque movetur. Id quod, quæ est lymphatici systematis tenera in ætate plena & perfecta activitas, agendique in ipsum illud sistema Mercurii vis, mirum omnino. Sed nocet, ut semper, ita hic præcipue id quod nimium est. Oritur cachexia, quæ medici optima conamina haud raro frustratur. Debilitas illa corporis, quam post remotam Anginam Polyposam tam sæpe observavit Cel. MARCUS, a nimia Hydrargyri quantitate sine omni dubio profecta est. Nam ubi in Angina Polyposa quadringenta Muriatis Hydrargyrosi Mitis grana horas intra quadraginta & octo consumuntur 107), fere non potest, quin vincatur organismus.

Optimum, ut nos usus docuit, esse conservavit, Muriatem Hydrargyrosum Mitem parva portione sed per brevia intervalla propinare. Igitur unaquaque hora, vel,

I 2

ubi

107) Vid. MARCUS, l. c. pag. 112.

ubi morbi vis postulaverit, dimidia quaque hora granum unum dedimus. Quid? Quod ex grano quadrante quoque horæ propinato, ubi exitum in propinquum esse videbatur, non semel strangulationis periculum brevi remotum vidimus. Parvulis, qui primum ætatis annum nondum implerunt, dimidiā grani partem unaquaque vice dedimus, cæteris integrum granum. Neque anſam unquam habuimus plus, quam unum granum ætate quoque provectionibus præbendi.

Ignorare autem non oportet, quod inter initia Mercurium dare maxime convenit. Sunt quidem, qui contendant, hoc medicamentum numquam dari debere, nisi præmissis sanguinis detractionibus. Neque sine ratione. Quippe fere non respondet, nisi fracta est inflammationis vis. At ubi admotæ jam collo sanguisugæ sunt, & inflammatio ita minuitur, quo magis Hirudines fugunt, irrevocabile fugeret tempus, exspectando, donec fistat sanguis; præterquam quod neque semper necesse est sanguinem mittere. Ideoque protinus, quam primum, ubi necesariæ fuerunt, applicatæ Hirudines sunt, Mercurium dedimus, & quidem sine omni ægrotantis noxa semper. Adhibendus vero Mercurius diligenter est, donec molliri pituita incipiat; quod tres intra horas interdum, post tertiam plerumque, aliquando vero non nisi post vigesimam quartam evenire solet horam. Quapropter ex tussiendo sonus ubi indicat, solutam esse pituitam, vel si, quotiescumque tussiunt ægrotantes, toties deglutiunt, majoribus jam intervallis propinandus mercurius est. Itaque, si inter initia dimidiā quaque hora adhibitus est, unaquaque hora jam præbendus, si vero unaquaque præbitus, altera nunc quaque hora dandus est. Atque fracta morbi jam yi, symptomatibusque fugatis stran-

strangulantibus, longioribus adhuc intervallis adhibendus. Unum ideoque illud & semper & ubique servandum est, ut morbi vehementiam & vim subinde aspidens medicus inspiciat, atque ex eo judicet, utrum frequenter magis, an raro sit mercurio utendum.

Scire quoque licet, nullum medicamentum morbi eruptionem melius posse prohibere. Prodromos itaque inter, cum gravedo, rauitas, lassitudo, cum tussicula adest sicca, cum somnus præter debitum urget, optimo successu Mercurius adhibetur Dulcis. Mihi quidem non omnino raro contigit, Mercurio cito propinato instantem gravem discutere posse morbum.

Maximi etiam momenti, externe adhibitus Mercurius est. Etenim non per cutem solum in Organismi interiora ille transit, verum agit quoque ut rubefaciens quoddam. Prodest itaque, quamprimum sanguis fluere desierit, vel ubi Hirudinibus opus non fuerit, protinus inter initia Unguentum forte, quod habet *Muriatis Ammoniacæ Superhydrargyrici & Campboræ*, singulorum, partem unam & *Unguenti Pomad.* partes sex, vel Linimentum, quod ex his constat: *Linimenti Ammoniacæ, & Unguenti Hydrargyri* partibus æqualibus, admista octava *Campboræ* parte. Collo autem & pectori, quod nucis avellanæ magnitudinem habet, altera quaque hora illinitur, vel potius laneo illinitum superinjicitur. Et quidem, donec cutis, ubi impositum est, vehementer rubescat, feroque plenæ eliciantur vesiculæ. Cel. ELLISEN Mercurii inunctione sola, alijs remediis adhibitis nullis, Anginam sæpius curavit Polyposam 108). Equidem, licet magnam omni-

no

---

108) Cfr. SACHSE, I. e. 2 Th. pag. 245.

no utilitatem externus Mercurii usus afferat, non vellem tamen in morbo, ubi tantum in propinquuo periculum est, huic unice confidere.

Frequenter admodum accedit, ut vomitiones Mercurius incitat. Sed tantum abest, ut id noceat, ut potius maxime conducat, — quippe pathologicum productum removet — ad secundam revocandam valetudinem. Frequens quoque est, alvum Hydrargyrum movere. Neque id malum, si modum tantum non excedit; quia stimulum in tubo intestinale agit ad revellendum morbum haud inutilem. Quid? quod Cel. AUTENRIETH vero ex animo contendit, nisi alvus frequenter Mercurio cieatur, tolli morbum non posse. At, ut nobis videtur, bonus ex ejus curandi methodo successus, ab Hydrargyri quantitate, quam in corpus intulit majorem, potius pendebat, quam inde, quod alvus fuerit soluta.

Sed evenit, & quidem s̄epissime, ut, qui Mercurio utantur Dulci, torminibus afficiantur. Præcipiunt quidem Mercurii laudatores fere omnes, ut, quo tormina evitentur, Murias Hydrargyrosus Mitis cum Carbonate Magnesiæ, vel detur cum Carbonate Calcis Præparato. At argumentis firmis & gravibus Cel. J. A. BUCHNER 109) nuperrime ostendit, Muriatem Hydrargyrolum Mitem, admisto Carbonate Magnesiæ, ubi accedit aqua, mutari, quod mixtionis cinereus color jam monstrat, &, ubi ejusmodi adest calor, ut ebulliat aqua, ita mutari, ut ternaria, in aqua solubilis, e Mercurio, Magnesia & Acido Muriatico conjunctio oriatur, & insuper Mercurius Vivus, Oxy.

---

109) Videſis Repertorium für die Pharmacie von JOH. ANDREAS BUCHNER, 4:ter B. 1818. pag. 289. sqq.

Oxydulum Hydrargyri & Magnesia proveniat 110). Unde oppido patet, ab Hydrargyro Dulci, ubi cum Magnesia datur, id exspectari non posse, quod alias exspectare licet. Satius nobis igitur videtur, Carbonatem Calcis Præparatum, ubi necesse est, vel Carbonatem Magnesiæ per se dare. Juvat tunc quoque *Extractum* dare *Hyoscyami* ad granum unaquaque vice, vel, ubi nimia versus caput sanguinis congestio non adest *Opium* potius, & quidem ad dimidiā vel quartam grani partem; potissimum cum spasticis symptomatibus termina interveniunt.

Quod

---

110) BUCHNER (l. c. pag. 301) ait: Meine Versuche zeigen, dass die Kohlensäure Magnesia unter Mitwirkung von Wasser schon in der Kälte im Stande ist das Calomel zum Theil zu zersetzen; dass aber diese Zersetzung nur unvollständig ist, und wahrscheinlich bei Befeuchtung des Einflusses von Wasser wieder aufgehoben wird; was ich aus dem Umstände schliesse, dass das feuchte grau gefärbte Gemenge von Calomel und Magnesia beim Austrocknen wieder vollkommen weiss wird. Dass aber schon in der Kälte eine theilweise Zersetzung erfolge, beweiset außer dem Grauwerden des Gemenges durch Befeuchtung mit Wasser, auch der Umstand, dass die verdünnte Essigsäure im Stande ist, nebst der Magnesia auch Quecksilberoxydul aus dem angeführten Gemenge aufzulösen.

Eine vollständige Zersetzung der Calomel erfolgt aber, wenn es mit einer hinreichenden Menge Magnesia und Wasser kochend behandelt wird. Die Kohlensäure verflüchtigt sich, indem eine dreifache Verbindung von Quecksilber, Magnesia und Salzsäure, welche im Wasser auflöslich ist, entsteht. Im Rückstande finden sich, je nachdem eine grössere oder kleinere Menge Magnesia im Verhältniss zum Calomel genommen worden ist, metallisches Quecksilber, Quecksilberoxydul und Magnesia.

Es ist nicht daran zu zweifeln, dass diese Zersetzung im Magen unter Einfluss des thierischen Lebensprozesses noch leichter erfolgen müsse, zumal wenn die Magnesia gegen das Calomel im grossen Uebermaasse verordnet wird, —

Quod si saliyam Mercurius movet, si lingua & gingivæ tument, atque Aphætæ in ore existunt, id quod interdum quoque evenit, non raro post fugatam jam Anginam, utilis est Litus, qui habet Mellis Rosæ unciam & Boracis drachmam; utile quoque Sulphuretum Potassæ est ad duo grana in Aqua Cinnamomi cum Syrupo quodam altera quaque hora propinatum. Prodestque tunc Balneum.

Inter optima contra Anginam Polypoſam præſidia Veficatorium quoque est. Etenim cum in loco, ubi imponitur, ruborem, calorem, tumorem, efficere dolorem, serique secretionem valeat, prodest omnino cum eo, quod humores derivat, tum præcipue, quod nocuum ab interioribus in externas partes avertit stimulum. Ut autem affeſio loco proxime ponitur, ita prodest maxime. Applicandum ideoque in anteriorem Colli partem, aduersus Laryngem est; & quidem protinus post sanguinis misiones. Atque, ne inutiliter dolore crucietur æger, convenit, vulneribus, quæ Hirudines fecerunt, singulis linteola primum imponere; tum deinde veficatorium infuper.

Neque ulla res laborantem magis adjuvat, quam Emeticum. Nam pathologicum productum & cum illo strangulationis periculum cito removet, spastica tollit symptomata & majorem excitat cutis actionem. Dandum vero copiosius est, quippe alias nullas faciat vomitiones. Ubi autem Mercurialibus utimur, si vomitiones non sponte proveniunt: quod fere perpetuum est; minor tamen emetici cuiusvis portio vomitum ciere jam facile potest. Et fere juvat, emetica iterare, quotiescumque solutæ pituitæ quantitas molestiam augeat. Ut vero maxime profundunt, cum molliri jam pituita incipit, neque convenit in-